

apă spre a împiedeca lățirea elementului distrugător, te-a ferit Sfântul. La ce ar și face-o? Aceasta doară nu se ține de «operațiunile» de bancă. Curat zicala aia: satul arde, baba se piaptână.

Intervenind pe lângă cutare acționar, a cărui institut contribuie anual pentru scopuri obștești, la un profit de zeci de mii de coroane, numai cu puține sutișoare, dumnealui îți va replica cu liniște și fără ca sângele rușinei să i se sue la obraz, că atâta, cât se dă, de multe ori ridicol de puțin, e destul, deoarece băncile nu sunt a se privi ca fiind societăți de caritate publică, ele nu sunt susținători de școale, etc., ci întreprinderi speculative, cari urmăresc numai realizarea de câștig, iar cutare bărbat de specialitate, om de bancă consumat, întrebat și el, va susține sus și tare, că distribuirea unei cuote mai de dai doamne pentru scopuri culturale și de binefacere, periclitează consolidarea institutelor, fiindcă aceea merge pe contul dotării fondurilor de rezervă, etc... Despre mărirea nu arareori exagerată a dividendelor și a tantiemelor, despre creșterea, de multeori, impozantă a «fondurilor proprii» tace de obicei și unul și altul...

Cu un cuvânt, atât proprietarii de acții, cât și cărmacii băncilor — onoare excepțiilor — sunt, sub diferite pretexte, în contra împărțirii de sume mai însemnate pe seama scopurilor publice. Sunt apoi, după cum vom avea prilej a ne convinge mai jos, dovedit prin cifre, și destui de aceia, cari peste tot nu află de necesar a donă ceva sub acest titlu, unii din ei se pot scuza, fiind încă la începutul activității, sau fiindcă au lucrat cu pierdere, ceialalți nu pot invoca această scuză.

Și până ce lipsele noastre culturale și de altă categorie se potențează mereu, până ce împuștinarea numărului școalelor își continuă cursul înfricoșat, — cugetați-vă numai la starea dezolată a învățământului din comitatul Hunedoarei, afacere, care s'a pertractat în cunoscuta broșură, precum și în toate cotidienele noastre! — instituturile de bani se desvoaltă și se îmbogățesc în continuu, chiar în butul unei crize financiare nemai pomenite în anele vieții moderne, cum a fost criza, prin care am trecut și mai trecem în prezent.

Un indiciu de actualitate cumcă societățile românești n'au putut fi clătinate din poziția onorabilă, ce ocupă în organismul economic al țării, este împrejurarea, că foarte multe din

ele au avut a suferi, în anul, și așa critic, 1912 pagube simțitoare, de mii și zeci de mii de coroane, pagube provocate prin necesitatea abscierii parțiale sau totale a acțiilor unei bănci regnicolare din Budapesta, la ceace au mai venit a se adăuga și diferențe de curs, neobicinuit de mari în minus, la alte efecte, cu deosebire la hârțile de stat, așa că numai la aceste poziții s'a pierdut, într'un singur an, o sumă, care se poate evalua la preste 300,000 coroane. Abscrierile s'au făcut fără greutate mari. Cunoaștem d. ex. cazul, că un institut așa zicând numai s'a jucat cu dauna, remarcabilă de altfel, deoarece cu toată abscierea de mai multe zeci de mii de coroane, a scos, și notăm, că bilanțul e din cele mai reale, un plus la venitul curat de douăori și jumătate așa de mare cât face pierderea la acțiunile din chestiune.

Continuând, facem constatarea, că în butul pagubelor și a anului greu de criză, venitele au sporit, cu ceva, la aproape toate băncile noastre, dovadă, că prin fondurile de rezervă și rezervele latente, de cari dispun, ele și-au știut creia în timpuri normale o bază sigură, de care, cerând trebuința, să se poată folosi, întâmpinând mai ușor neajunsurile; dovadă, că mult amintita soliditate a băncilor românești nu a fost o vorbă iac'asa, ci un adevăr, care s'a dovedit pe deplin de atare. Sau, cum s'ar zice, societățile și-au știut strânge din vreme bani albi pentru zile negre.

Dacă ar fi solicitat însă cineva, ca mai multe din instituturile, cari au trebuit să amortizeze o parte din stocul de efecte, — chiar dacă nu ar fi avut să îndure nici o pagubă — dacă ar fi solicitat cineva, ca ele să-și mărească cuota culturală neînsemnată, d. ex. în interesul unor școale locale amenințate cu închiderea, duplicând donațiunile uzitate, apoi de bună seamă respectivul ar fi primit răspunsul, devenit aproape stereotip la noi, că nu se poate mai mult, după ce atâta, cât s'a jertfit, e maximul îngăduit de împrejurări și de prudența de afaceri. Va să zică, nu se poate, nu este de unde, dacă însă sunt strânși cu ușa, iese la iveală, că tot este și uneori este chiar berechet.

Urmând tot așa, vom avea preste vre-o 10 ani, sau și mai îngrabă, o mulțime de societăți pe acții și de însoțiri, bine situate și puternice și un număr de tot redus, față de trecut, de modeste școale populare. Așadară un neam întreg de bancheri, însă aproape fără de știință

de carte în limba maternă. Iată tabloul posomorît și caracteristic, iată viitorul plin de contraste dureroase, ce ne așteaptă! Vorba aia: «Totul pentru națiune», pronunțată alte dăți cu atâta emfază, va trebui să facă loc devizei nouă: «Totul pentru bănci», subînțelegându-se încă «și puțin sau nimica pentru cultura proprie».

Vor fi, desigur, cam exagerate cuvintele noastre, cine ar putea contesta însă, că ele conțin totuși o mare doză de adevăr? Conducătorii institutelor de cari e vorba, nu dispun nici pe departe de altruismul convenit față de neamul lor oropsit, ei nu au încă tăria morală, ca să subordoneze, fie și numai în parte, afacerile proprii cauzei mari obștești, iar băncile respective, în loc ca să fie totatătea fortărețe cu adevărat naționale, nu sunt, în multe cazuri, decât niște tovărășii de interese cu caracter mercantil prea pronunțat.

Să nu uităm niciodată, că așezămintele noastre de bani, ca și întreaga lature materială a omului, nu sunt un scop, ci numai un mijloc de a reuși mai cu înlesnire în viață. Azi, în secolul al 20-lea, nime nu va putea să tăgăduiască importanța societăților financiare, cari s'au dovedit a fi mijloace din cele mai eficace în ceea ce privește propășirea popoarelor, e deci pe deplin justificată niziunța noastră de a ne desvoltă și întări băncile; aceasta însă nu îndreptățește pe nime, ca să joace exclusiv numai în jurul vițalului de aur, dând uitării celelalte preocupări mai înalte, mai ideale.

În lături deci cu tendințele egoiste și în loc ca opinia noastră publică, atât de neorientată, să mai menajeze pe cei, cari se fac vinovați de atâta indiferență, va fi consult, ca să-i arete în viitor cu degetul, timbrându-i așa, după cum merită să fie timbrați! Lăcomia multor bănci ar mai fi întru câtva scuzabilă, dacă neamul nostru ar trăi în abundență și ar sta pe o treaptă mai înaltă de cultură, dar așa cum suntem, bătuți de nevoi și de soarte, zău nu se cade, e chiar un păcat, ca domnii, fruntașii, să domineze prin puterea nemiloasă a capitalului și pe mai departe situația în mod absolut și să bage aproape tot la buzunar, lăsând pentru masa mare a țăranilor, care indirect tot ea susține, alimentează institutele financiare și le aduce la înflorire, abia câteva fărmituri. Să fim așadară mai pătrunși de simțul

răspunderii morale față de mizeriile multe și variate ale neamului.

Nu e oare just, ca din camăta, ce o solvește poporul, și să fim sinceri, destul de scumpă și agonisită câte odată cu sudori de sânge, să i se întoarcă, o părticică, sub altă formă, înapoi? Tot luând dela client și dându-i puțin sau nimica în schimb, nu ne vom pomeni odată acolo, unde ajunge un pământ prin sistemul de exploatare, numit în economia politică «Raubwirtschaft»? Și aici am dori să nu fim rău înțeleși. Nu e nevoie să ne supărăm sau spăriăm de un cuvânt mai aspru, atunci, când e vorba, ca să constatăm un adevăr, care ne face puțină cinste, și să căutăm vindecarea răului. Nu strică să fixăm și unele din scăderile organizațiunii noastre de bancă, după ce părțile bune au fost îndeajuns recunoscute și accentuate, în scris și prin graiu viu, atât de noi, cât și de străinii nu tocmai binevoitori. Apoi discutăm între noi și e bine, ca să spălăm rufele murdare acasă.

Înainte de a trece mai departe, să ne fie îngăduit a prezentă, spre a ușură înțelegerea și a legitimă tonul, prin care ne-am exprimat gândurile, datele următoare, compuse pe baza socotelilor de încheiere dela finea anului 1911 după ce pe cele de pe anul expirat nu le avem încă pe toate la mână. Cum circulațiunea și venitul curat din 1912 ale institutelor au rămas, față de 1911, mai mult staționare, diferențele între cei doi ani vor fi, în general luat, destul de neînsemnate, așa că cifrele din anul 1911 pot trece și azi, ca fiind aproape de starea faptică. Tabelele vor părea, la prima vedere, cam plictisitoare prin lungimea lor; studiind însă singuraticile bănci cu atențiune și făcând asemănări, vom afla multe lucruri interesante și număroase surprize, pe cari — vorba Românilui — va fi bine să le ținem minte.

În tablourile de mai la vale s'au prelucrat datele dela toate cele 149 societăți pe acții, câte au funcționat în 1911, precum și datele dela 11 însoțiri mai de seamă, nu s'au considerat deci, fiind de mai puțină importanță, 31 de însoțiri mai mici, resp. a căror capital societar a fost sub 20,000— coroane. Numărul total al institutelor s'a cifrat în anul 1911, cu 191, datele se referă deci la 160 din ele.

Tabela I.

Băncile în ordine alfabetică cu profitul curat și cu cota culturală și de binefacere.

A. Toate societățile pe acții.

Nr. curent	Institutul și sediul	Anul fond.	Capital	Profit curat	Cvota	Cvota co-	10% din pro-		Divi-
			societar		culturală și de binefacere	rspunde la câte % din întreg prof. curat	fitul curat în- treg face	denda	
			K	K	K		K	f	%
1	Agricola Ecica-română	1905	70,000	5,960	130	2.2	596	—	5
2	" Hunedoara	1902	100,000	16,097	800	5.0	1,609	70	7
3	" Lugoj	1903	200,000	30,423	250	0.8	3,042	30	7
4	" Sasșebes	1909	150,000	23,080	1,408	6.1	2,308	—	7
5	Ajutorul Șeica-mare	1909	250,000	27,419	421	1.5	2,741	90	8
6	Albina Sibiiu	1872	3,000,000	500,646	26,000	5.2	50,064	60	10
7	Ancora Gătaia	1910	50,000	1,740	—	—	174	—	—
8	Ardeleana Orăștie	1885	1,000,000	175,409	6,270	3.6	17,540	90	12
9	Arieșana Turda	1887	160,000	22,822	1,186	5.2	2,282	20	7
10	Arina Carăi-mari	1907	100,000	7,144	226	3.2	714	40	5
11	Armonia Cincul-mare	1903	100,000	4,571	—	—	457	10	5
12	Astra Sasca-montană	1907	80,000	8,664	In 1912 a fuzionat cu Cassa de păstrare din Sasca		—	—	—
13	Auraria Abrud	1887	60,000	14,804	2,500	16.9	1,480	40	15
14	Aurora Baia-mare	1906	150,000	27,170	783	2.9	2,717	—	6
15	Avrigeana Avrig	1903	20,000	7,858	137	1.8	785	80	7
16	Banatul Lugoj	1910	160,800	20,052	283	1.4	2,005	20	6
17	Bănățeană Bucoveț	1901	40,000	4,359	180	4.1	435	90	8
18	Banca populară Arpașul-de-jos	1907	20,000	2,636	194	7.4	263	60	3
19	" " Caransebeș	1907	161,413	15,309	400	2.6	1,530	90	7
20	" " Dej	1901	200,000	22,366	1,075	4.8	2,236	60	6
21	" " Zagra	1907	50,000	7,468	50	0.7	746	80	7
22	Beregsana Beregsău	1895	40,000	4,974	—	—	497	40	10
23	Banca populară Birchiș	1910	42,840	3,501	124	3.6	350	10	5
24	Berzava Berzava	1911	150,000	—	—	—	—	—	—
25	Berzovia Jidovin	1899	70,000	6,844	—	—	684	40	6
26	Bihoreana Oradea mare	1898	1,200,000	127,272	4,645	3.6	12,727	20	7
27	Bistrițiana Bistrița	1888	240,000	36,137	1,900	5.3	3,613	70	8
28	Bocșana Bocșa-montană	1895	162,300	23,388	500	2.2	2,338	80	7
29	Brădetul Orlat	1893	25,000	11,169	496	4.6	1,116	90	12
30	Brâncoveana Zărnești	1911	80,000	—	—	—	—	—	—
31	Câmpiana Mociu	1905	100,000	19,599	1,460	7.6	1,959	90	7
32	Cârțișoreană Streza-Cârțișoara	1905	20,000	8,270	—	—	827	—	5
33	Cassa de păstrare Dezna	1908	40,000	2,451	—	—	245	10	5
34	" " Miercurea	1898	300,000	27,334	100	0.4	2,733	40	7
35	" " Sasca-montană	1895	264,725	28,878	700	2.4	2,887	80	8
36	Chiorana Șomcuta-mare	1901	200,000	29,162	673	2.3	2,916	20	7
37	Chiseteană Chisetău	1896	25,000	2,776	—	—	277	60	6
38	Codreana Băsești	1906	200,000	16,094	631	3.8	1,609	40	6
39	Codrul Buteni	1908	100,000	13,366	—	—	1,336	60	5
40	" Lupșa-mare	1911	22,323	1,106	—	—	110	60	5
41	Comuna Căvâran	1903	50,000	10,241	100	1.0	1,024	10	—
42	Concordia Gherla	1910	200,000	11,054	—	—	1,105	40	5
43	" Uzdin-Ozora	1893	32,876	7,984	160	2.1	798	40	8
44	Cordiana Fofeldea	1897	120,000	16,810	724	4.3	1,781	—	9
45	Coroana Timișoara	1905	100,000	5,673	—	—	567	30	5
46	" Bistrița	1903	300,000	35,909	809	2.2	3,590	90	6
47	Corvineana Hunedoara	1895	70,000	26,305	1,750	6.8	2,630	50	14
48	Creditul Zărnești	1903	126,534	21,692	1,781	8.2	2,169	20	7
Transport			10,403,811	1,443,986	58,846	—	143,632	20	—

Nr. curent	Institutul și sediul	Anul fond.	Capital	Profit curat	Cvota cultu-	Cvota co-	10% din pro-		Divi-
			societar		rală și de	răspunde	fitul întreg	denda	
			K	K	K	la câte %	face	K f	%
	Transport		10.403,811	1.443,986	58,846			143,932·20	
49	Crișana Brad	1891	200,000	60,026	11,300	18·8	6,002·60	11	
50	Cugiereana Cudgir	1902	100,000	14,770	613	4·1	1,477—	8	
51	Dacia Orăștie	1901	100,000	16,494	500	3·0	1,649·40	8	
52	Decebal Deva	1910	60,000	11,525	396	3·6	1,152·50	8	
53	Detunata Bucium	1895	60,000	14,679	818	5·5	1,467·90	10	
54	Doina Câmpeni	1795	60,000	18,340	1,114	6·1	1,834—	10	
55	Drăganul Beiuș	1908	340,350	32,114	1,900	5·9	3,211·40	7	
56	Dunăreana Timiș-Cubin	1900	80,000	A încheiat cu					
57	Economia Goruja	1910	25,000	perdere de K 6708	1,759	—	175·90	5	
58	Economia Cohalm	1902	250,000	22,382	1,259	5·6	2,238·20	6½	
59	Economul Cluj	1886	400,000	73,185	9,018	12·4	7,318·50	8	
60	Făgețana Făget	1891	400,000	34,892	892	2·6	3,489·20	6	
61	Fortuna Rodna-veche	1884	40,000	3,260	—	—	326—	6	
62	Frățietatea Sadu	1906	25,000	3,108	123	4·0	310·80	7	
63	Frăția Agnita	1907	60,000	3,955	400	10·3	395·50	6	
64	Furnica Făgăraș	1883	240,000	42,229	3,368	8·0	4,222·90	7	
65	Geogeană Geoagiu	1904	80,000	10,132	97	1·0	1,013·20	7	
66	Gloria Pui	1907	100,000	10,527	—	—	1,052·70	6	
67	Grănițerul Herseni	1908	22,250	2,760	?	?	276—	?	
68	Grănițerul Dobra	1898	250,000	40,123	1,600	4·0	4,012·30	9	
69	Hațiegana Hațeg	1888	400,000	34,312	598	1·8	3,431·20	8	
70	Iladiana Iladia	1907	25,000	4,622	50	1·1	462·20	8	
71	Institutul de credit și econ. Mehadia	1909	36,000	4,448	—	—	444·80	7	
72	Izvorul Sebeșul-inferior	1907	16,000	6,754	100	1·5	675·40	8	
73	Izvorul Ighiu	1911	100,000	4,002	379	9·5	400·20	5	
74	Iulia Alba-Iulia	1892	100,000	25,958	838	3·2	2,595·80	12	
75	Ligediana Lighet	1902	20,000	3,014	?	?	301·40	?	
76	Lăpușana Lăpușul-ung.	1907	100,000	18,100	267	1·5	1,810—	7	
77	Lipovana Lipova	1893	200,000	35,824	809	2·2	3,582·40	8	
78	Luceafărul Vârșeț	1894	600,000	81,564	2,454	3·0	8,156·40	8	
79	Lumina Sibiu	1909	600,000	45,360	7,219	15·9	4,536—	5	
80	Luncana Marghita	1910	150,000	6,765	177	2·6	676·50	5	
81	Maramurășana Sighet	1910	220,000	8,480	—	—	848—	—	
82	Matca Tebea	1909	53,300	10,345	620	6·0	1,034·50	8	
83	Mărgineana Poiana	1907	80,000	16,187	520	3·2	1,618·70	7	
84	Mercur Năsăud	1889	200,000	25,386	1,271	5·0	2,538·60	8	
85	Mielul Poiana	1891	50,000	14,504	300	2·1	1,450·40	12	
86	Monoreana Monor	1895	10,000	1,302	65	5·0	130·20	7	
87	Minerva Beclean	1908	100,000	9,099	279	3·1	909·90	6	
88	Murășanul Maria-Radna	1857	150,000	20,137	600	3·0	2,013·70	7	
89	Murășana Reghinul-săsesc	1887	240,000	42,943	1,131	2·7	4,294·30	8	
90	Munteana Corneareva	1905	80,000	11,713	700	6·0	1,171·30	8	
91	Nădlăcana Nădlac	1897	200,000	20,346	193	1·0	2,034·60	7	
92	Negoiul Porumbacul-superior	1908	20,000	3,230	130	4·0	323—	5	
93	Nera Bozovici	1897	90,000	A încheiat cu					
94	Noiana Noul-român	1905	42,000	perdere de K 598	4,351	22	435·10	7	
95	Olteana Viștea-inferioară	1893	172,800	9,576	392	4·1	957·60	7	
96	Oraviciana Oravița	1892	550,000	68,833	3,500	5·1	6,883·30	9	
97	Oriental Dobra	1908	53,000	8,626	210	2·4	862·60	7	
98	Panciovana Panciova	1905	80,000	A fuzionat în 1912 cu					
	Transport		18.028,511	2.406,027	115,048		239,836·30		

Nr. curent	Institutul și sediul	Anul fond.	Capital	Profit curat	Cvota cultu- rală și de binefacere	Cvota co- răspunde la câte % din întreg prof. curat	10% din pro- fitul întreg face		Divi- denda
			K				K	K	
		Transport:	18,028,511	2,406,027	115,048			239,836·30	
99	Parsimonia Bran	1895	120,000	23,076	990	4·3		2,307·60	8
100	Păstorul Timișoara	1904	300,000	32,675	150	0·5		3,267·50	7
101	Patria Blaj	1886	550,000	136,759	5,462	4·0		13,675·90	12
102	Pervovana Pervova	1907	60,000	9,056	?	?		905·60	?
103	Peatra Teiuș	1907	150,000	19,133	465	2·4		1,913·30	6
104	Plugariul Cacova	1900	200,000						
105	Plugariul Săcădat	1897	20,000	4,444	194	4·4		444·40	9
106	Poporul Lugoj	1901	352,468	43,968	801	1·8		4,396·80	7
107	Poporul Săliște	1908	160,000	15,469	300	1·9		1,546·90	5
108	Porumbăceana Porumbacul-inferior	1900	120,000	13,257	476	3·6		1,325·70	8
109	Râșnoveana Râșnov	1903	20,000	4,472	?	?		447·20	?
110	Progresul Ilia	1907	120,000	14,538	875	5·9		1,483·80	7
111	Răureana Capolnoc-Monoștur	1899	100,000	20,046	706	3·5		2,004·60	8
112	Răureana Gurgiu	1911	70,138	5,276	—	—		527·60	5
113	Săcana Sacul	1905	40,000	5,033	215	4·3		503·30	7
114	Săcășana Ludoșul-mare	1907	60,000	4,729	183	3·9		472·90	6
115	Schintea Tăure	1896	10,000	1,515	55	3·7		151·50	10
116	Sătmăreana Seini	1892	200,000	32,501	1,650	5·0		3,250·10	7
117	Șebeșana Sassebeș	1887	200,000	38,926	1,736	4·5		3,892·60	10
118	Șebeșana Caransebeș	1902	260,000	40,433	2,478	6·2		4,043·30	7
119	Sălăgeana Jibău	1897	274,895	37,231	1,595	4·3		3,723·10	7
120	Sentinela Satul-nou	1895	420,000	50,235	2,584	5·2		5,023·50	7
121	Sylvania Șimleu	1888	600,000	64,559	2,787	4·3		6,455·90	7
122	Someșana Dej	1890	400,000	43,124	1,656	3·8		4,312·40	8
123	Speranța Borgoprund	1885	135,000	15,941	241	1·5		1,594·10	10
124	Speranța Hozman	1907	24,504	3,096	43	1·4		309·60	5
125	Steaua Romanpetre	1897	160,000	18,544	1,225	6·6		1,854·40	7
126	Strugurul Pianul-superior	1907	30,000	5,967	552	9·2		596·70	8
127	Șercăiana Șercaia	1903	150,000	21,683	2,000	9·2		2,168·30	12
128	Șincana Șinca-veche	1906	70,000	12,400	445	3·6		1,240·—	7
129	Surul Racovița	1911	10,000	—	—	—		—	—
130	Șoimul Vașcău	1905	100,000	15,000	300	2·0		1,500·—	7
131	Șoimul Uioara	1909	200,000	31,773	1,047	3·3		3,177·30	6
132	Tărnăveana Sighișoara	1904	200,000	15,173	206	1·4		1,517·30	6
133	Ternovana Ternova	1904	50,000	4,582	—	—		458·20	4
134	Timișana Timișoara	1885	120,000	200,102	4,000	2·0		20,010·20	8
135	Țibleșana Reteag	1903	100,000	16,013	40	5·9		1,601·30	8
136	Ucia-Mare Ucia-superioară	1908	20,000	3,542	87	2·4		354·20	4
137	Unirea Vad	1900	40,000	10,322	472	4·6		1,032·20	10
138	Ūlpiana Grădiște	1891	40,000	4,621					
139	Vatra Cluj	1907	400,000	33,114	850	2·6		3,311·40	6
140	Venețiana Venetia-inferioară	1901	20,000	6,249	157	2·4		624·90	10
141	Victoria Arad	1887	2,500,000	282,079	13,000	5·0		28,207·90	10
142	Viitorul Ocna-Sibiului	1907	100,000	9,283	638	6·9		928·30	6
143	Vlădeasa B.-Huedin	1895	300,000	39,413	4,304	10·9		3,941·30	7
144	Voileana Voila	1903	120,000	24,001	1,000	4·2		2,400·10	7
145	Vulturul Sănmărtin	1907	100,000	14,117	567	4·0		1,411·70	6
146	Vulturul Tașnad	1909	100,000	13,030	418	3·2		1,303·—	6
147	Zlăgneana Zlagna	1898	100,000	14,105	910	6·4		1,410·50	7
148	Zărăndeana Băița	1890	64,000	18,417	761	3·1		1,841·70	10
149	Zorile Mărgău	1910	7,655	1,553	25	1·7		155·30	7½
		Transport:	27,897,171	3,900,902	174,628			388,861·70	

B.) Insoțiri (numai cele cu capital soc. preste K 20,000.—)

Nr. curent	Institutul și sediul	Anul fond.	Capital	Profit curat	Cvota cultu- rală și de binefacere	Cvota co- răspunde la câte % din întreg prof. curat	10% din pro- fitul întreg face		Divi- dende
			K	K	K	K	f	%	
		Transport	27.897,161	3.900,902	174,628		386,861	70	
150	Asociațiunea de econ. și cred. Ghiroc	1908	30,051	4,544	—	—	454	40	—
151	Aurora Năsăud	1873	168,500	22,540	550	2.4	2,254	—	10
152	Brașoveana Brașov	1907	65,970	11,408	570	5.0	1,140	80	7
153	Buciumana Bucium-Poeni	1900	22,250	3,902	264	6.8	390	20	6
154	Cassa de împrumut Bicaz	1897	27,621	325	—	—	32	50	—
155	Cassa de păstrare Săliște	1884	250,000	43,973	14,163	32.2	4,397	30	7½
156	Cetatea Cohalm	1910	61,850	976	—	—	97	60	—
157	Economia Lugoj	1897	75,889	7,067	—	—	706	70	7
158	Hondoleana Hondol	1895	21,565	3,308	132	4.0	330	80	8
159	Izvorul Sângeorgiul-român	1904	48,844	6,773	110	1.6	677	30	8
160	Reuniunea de împrumut Ilva-mare	1885	22,360	2,166	51	2.4	216	60	7½
		Total	29.782,071	4.007,884	190,504	—	399,559	90	

Cu alte cuvinte :

Cu un capital societar laolaltă de K 29.782,071 s'a realizat un câștig curat total de K 4.007,884.—, din care s'au donat K 190,504.— sau 4.75% pentru scopuri publice.

Din 160 de institute au contribuit peste tot 125 institute, sau 82.3%

N'au contribuit de loc 31 „ „ 17.7%

Total 160 institute, sau 100.0%

Dacă ar fi donat fiecare bancă 10% din venitul curat, cvota ar fi în loc de K 190,504.— (sau 4.75%) în mărime de K 399,559.90

Diferință deci față de prezent de K 209,055.90 sau 5.25%.

Tabela II.

Cuota culturală și de binefacere, după mărimea sumei.

Nr. curent	K	Corăspunde la câte % din venitul curat?	Nr. curent	K	Corăspunde la câte % din venitul curat?
1 Albina	26,000	5.2	21 Drăganul	1900	5.9
2 Cassa de păstr. Săliște . .	14,163	32.2	22 Creditul	1781	8.2
3 Victoria	13,000	5.0	23 Corvineana	1750	6.8
4 Crișana	11,300	18.8	24 Sebeșana Sassebeș	1736	4.5
5 Economul	9018	12.4	25 Someșana	1656	3.8
6 Lumina	7219	15.9	26 Sătmăreana	1650	5.0
7 Ardeleana	6270	3.6	27 Grănițerul Dobra	1600	4.0
8 Patria	5462	4.0	28 Sălăgeana	1595	4.3
9 Bihoreana	4645	3.6	29 Câmpiana	1460	7.6
10 Vlădeasa	4304	10.9	30 Agricola Sassebeș	1408	6.1
11 Timișiana	4000	2.0	31 Mercur	1271	5.0
12 Oraviciana	3500	5.1	32 Economia Cohalm	1259	5.6
13 Furnica	3368	8.0	33 Steaua	1225	6.6
14 Silvania	2787	4.3	34 Arieșana	1186	5.2
15 Sentinela	2584	5.2	35 Murășana	1131	2.7
16 Auraria	2500	16.9	36 Doina	1114	6.1
17 Sebeșana Caransebeș . . .	2478	6.2	37 Banca Pop. Dej	1075	4.8
18 Luceafărul	2454	3.0	38 Șoimul Uioara	1047	3.3
19 Șercăiana	2000	9.2	39 Voileana	1000	4.2
20 Bistrițiana	1900	5.3	40 Parsimonia	990	4.3
			41 Țibleșiana	940	5.9
			42 Zlăgheana	910	6.4
			43 Făgetana	892	2.6

<i>Nr. curent</i>	<i>K</i>	<i>Corăspunde la câte % din venitul curat ?</i>	<i>Nr. curent</i>	<i>K</i>	<i>Corăspunde la câte % din venitul curat ?</i>		
44	Progresul	875	5·9	99	Nădlăcana	193	1·0
45	Vatra	850	2·6	100	Săcășana	183	3·9
46	Iulia	838	3·2	101	Bănățana	180	4·1
47	Detunata	818	5·5	102	Luncana	177	2·6
48	Coroana, Bistrița	809	2·2	103	Concordia, Uzdin	160	2·1
49	Lipovana	809	2·2	104	Venețiana	157	2·4
50	Poporul, Lugoj	801	1·8	105	Păstorul	150	0·5
51	Agricola, Hunedoara	800	5·0	106	Avrigeana	137	1·8
52	Aurora, Baia-mare	783	2·9	107	Hondoleana	132	4·0
53	Zărândeana	761	4·1	108	Agricola, Ecica rom.,	130	2·2
54	Cordiana	724	4·3	109	Negoitul	130	4·0
55	Răureana, Capolnoc-Monostur	706	3·5	110	Banca Pop., Birchiș	124	3·6
56	Cassa de păst., Sasca-M.	700	2·4	111	Frățietatea	123	4·0
57	Munteana Corniareva	700	6·0	112	Izvorul, Sângeorgiu-român	110	1·6
58	Chiorana	673	2·3	113	Cassa-de-păst., Miercurea	100	0·4
59	Viitorul	638	6·9	114	Comuna	100	1·0
60	Codreana	631	3·8	115	Izvorul, Sebeșul-inferior	100	1·5
61	Matca	620	6·0	116	Geogeană	97	1·0
62	Cudgiereana	613	4·1	117	Ucia-mare	87	2·4
63	Murășanul	600	3·0	118	Monoreana	65	5·0
64	Hățegana	598	1·8	119	Schintea	55	3·7
65	Brașoveana	570	5·0	120	Reuniunea de împ. Ilva-mare	51	2·4
66	Vulturul, Sânt-Mărtin	567	4·0	121	Banca pop., Zagra	50	0·7
67	Strugurul	552	9·2	122	Iladiana	50	1·1
68	Aurora, Năsăud	550	2·4	123	Speranța, Hosman Cluj	43	1·4
69	Mărgineana	520	3·2	124	Zorile	25	1·7
70	Bocșana	500	2·2	125	Noiana	22	0·5
71	Dacia	500	3·0	126	Grănițterul, Hârseni	—	—
72	Brădetul	496	4·6	127	Ligediana	—	—
73	Porumbăceana	476	3·0	128	Pervovana	—	—
74	Unirea	472	4·6	129	Râșnoveana	—	—
75	Piatra	465	2·4	130	Ancora	—	—
76	Șincana	445	3·6	131	Armonia	—	—
77	Ajutorul	421	1·5	132	Asociaț. de credit, Ghiroc	—	—
78	Vulturul, Tășnad	418	3·2	133	Astra	—	—
79	Banca Pop., Caransebeș	400	2·6	134	Beregsana	—	—
80	Frăția	400	10·3	135	Berzava	—	—
81	Decebal	396	3·6	136	Berzovia	—	—
82	Olteana	392	4·1	137	Brâncoveana	—	—
83	Izvorul, Ighiu	379	9·5	138	Cârțișoreana	—	—
84	Mielul	300	2·1	139	Cassa de împrumut, Bicz	—	—
85	Poporul, Săliște	300	1·9	140	Cassa de păst., Desna	—	—
86	Șoimul, Vașcău	300	2·0	141	Cetatea	—	—
87	Banatul	283	1·4	142	Chiseteiana	—	—
88	Minerva	279	3·1	143	Codrul, Buteni	—	—
89	Lăpușana	267	1·5	144	Codrul, Lupșa	—	—
90	Buciumana	264	6·8	145	Concordia, Gherla	—	—
91	Agricola, Lugoj	250	0·8	146	Coroana, Timișoara	—	—
92	Speranța, Borgo-Prund	241	1·5	147	Dunăreana	—	—
93	Arina	226	3·2	148	Economia, Goruia	—	—
94	Săcana	215	4·3	149	Economia, Lugoj	—	—
95	Oriental	210	2·4	150	Fortuna	—	—
96	Târnăveana	206	1·4	151	Gloria	—	—
97	Banca Poporală, Arpaș	194	7·4	152	Institut de credit, Mehadia	—	—
98	Plugarul, Săcădate	194	4·4	153	Maramurășana	—	—

Ce e mai natural acum, ca pilda Spar-kassei să fi aflat, la poporul săsesc, o mulțime de imitatori? Căci, dacă e adevărat, că peștele se strică dela cap, apoi nu este mai puțin adevărat, că tot dela cap pornesc și toate îndem-nurile bune și sănătoase.

Noi avem convingerea adâncă, că dacă societatea de mai sus ar fi fost a noastră, am stă neasămănat mai bine în ceea ce privește liberalitatea institutelor financiare.

Deși sunt și între băncile concetățenilor noștri imigrați din Țara Nemțească cazuri sporadice de lipsă de spirit de jertfă, putem totuși, susține în genere vorbind, că în ele utilita-rismul, care la noi a prins rădăcini atât de adânci, nu a putut încolți aproape de loc. Puținul acela se contrabalansează de altcum în mare măsură prin generozitatea extraordinară alor trei socie-tăți conducătoare ale lor, abstracție făcând dela împrejurarea, că instituțiunile săsești nu duc nici pe departe lipsa așezămintelor noastre și că Sasul peste tot luat, în urma educației și disciplinei, ce de secole îi sunt infiltrate în sânge, posede altă concepțiune despre dato-rințele sale față de cultura națională, decât Românul. Trebuie să avem curajul să ne recu-noaștem inferioritatea.

Băncile «Bodenkredit-Anstalt» din Sibiu și «Kronstädter allg. Sparkassa», cari se grupează în rang după Sparkassa din Sibiu puternice și ele, n'au putut atrage încă atâta capital de lucrare ca primul institut săsesc, așa, că o com-parație cu stările noastre se poate încerca mai cu succes. O asemănare absolută nu se poate face nici aici, după ce băncile săsești, pe lângă depunerile mari, mai posed și sume enorme acuirate pe calea emisiunii de scrisuri fonciare,

«Vorschuss-Verein A. G.», Orăștie, capital K 400,000—	venit K 50,000—	div. 5½%,	cuota K 16,200—	sau 32·4%
«Spar u. Vorschuss-V. A. G.», Mediaș, „ „ 500,000—	„ „ 101,000—	„ 7%	„ „ 22,000—	„ 21·8%
«Fogarascher Spar u. Vorschuss V. „ „ 200,000—	„ „ 39,000—	„ 8%	„ „ 5,200—	„ 13·3%

Observăm, că toate aceste bănci stau bine, așa că soliditatea nu a suferit decât foarte puțin pe urma munificenței de sigur foarte remar-cabile.

Este deci puțină asemănare între spiritul de jertfă al institutelor săsești, a căror totali-tate contribuie în calcul mediu cu preste 20% din profitul curat și între spiritul de jertfă al celor românești cu abia 4·75%.

Dar:

«Warum in der Ferne schweifen, sieh' das Gute liegt so nah'», de ce să cutreerăm țara după rețete străine, când avem și noi vre-o

ceea ce noi nu prea avem; capitalele de fondare sunt apoi la ambele societăți, ca și la cealaltă din Sibiu, foarte mici în raport cu capitalele dela institutele noastre conducătoare, ceea ce are drept urmare, că suma dividendelor plătite e de tot neînsemnată. Bodenkredit Anstalt a dat după un capital de numai

K 200,000— 6% sau K 12,000— iar banca dela Brașov după K 14,000— (!) 4% sau K 560— ca dividendă! Ce deosebiri strașnice față de noi, cari în prima linie prin plasarea de acții, de obicei în mai multe emisiuni, am putut numai să ne procurăm capitalele trebuin-cioase, după cari plătim interesele cele urcate. Suma neînsemnată a dividendelor influințează favorabil asupra distribuirii venitului curat și face posibilă o dotare mai bună a fondurilor precum și împărțirea de ajutoare neobicinuit de mari pentru așezămintele publice. Așa bunăoară la finea anului 1910:

„Bodenkredit A.“ a dat din K 282,000—	venit, K 84,600—	sau 30·2%
iar „Kronst. a. Spk.“ „ „ „ 334,000—	„ „ 76,100—	„ 22·8%

pentru scopuri obștești.

Comparând cifrele cu cele dela băncile noastre fruntașe, vom afla, că Sașii cei bogați sunt, pe lângă considerarea avantajelor, ce rezultă din capitalele lor mari și ieftine, totuși cu mult mai altruști, decât noi, poporul cel lipsit, și cu mult mai avizat la generozitatea donatorilor.

Deosebirea iese mai frapant la iveală, dacă vom cită date (pro 1910) dela bănci mai mici săsești, cari se pot compara sub toate rapor-turile cu ale noastre. Amintim aici la întâm-plare, trei din societățile lor mijlocii, cari lu-crează cu capital propriu relativ mare, plătesc deci dividendă mai multă și își pot deci urcă fondurile mai încet:

câteva institute, a căror acțiune culturală și umanitară, privită din punct de vedere relativ, merită să fie considerată drept exemplu demn de urmat.

Pentru noi tabela III este oglinda fidelă, criteriul filantropiei sau a lipsei mai mult sau mai puțin pronunțate a acestei calități. Băncile cele mai merituoase — sunt tot dintre cele mij-locii — stau în fruntea tabelii și vom reaminti câteva date (pro 1911), spre a dovedi, ca și la Sași, că consolidarea și liberalitatea sunt noțiuni, cari se împacă destul de bine, câte odată chiar foarte bine, una cu alta, dacă avem puterea morală, ca să fim generoși.

					Cor.	Cor.	
1.	«Cassa de păstrare»,	Săliște,	înf. 1884,	a donat 32·2%	din venit,	avea capital 250,000—	fonduri 318,567—
2.	«Crișana»,	„	1891 „ „	18·8%	„ „ „ „	200,000—	„ 189,602—
3.	«Auraria»,	„	1887 „ „	16·9%	„ „ „ „	60,000—	„ 222,383—
4.	«Lumina»,	„	1909 „ „	15·9%	„ „ „ „	609,000—	„ 15,961—
5.	«Economul»,	„	1886 „ „	12·4%	„ „ „ „	400,000—	„ 302,886—
6.	«Vlădeasa»,	„	1895 „ „	10·9%	„ „ „ „	300,000—	„ 94,829—

Aceste societăți (exceptionând «Lumina», care e de curând înființată), dispun de fonduri frumoase și toate se pot cită ca fiind pe deplin sigure și consolidate. De ar fi numai multe altele așa!

Ce e drept, și vorbim aici și de alte societăți, cari s'au distins și ele, deși în proporție mai mică, pe tărâmul munificenței, dacă s'ar fi jertfit sume mai neînsemnate, fondurile respective (eventual dividendele și tantiemele) ar fi fost mai mari și crescând prin fonduri creditul, instituturile s'ar fi putut desvoltă mai mult. Urmand așa, ar însemnă însă să fim prea unilaterali și să uităm, că facem parte dintr'un popor sărac și năcăjit. Nouă nu ne este iertat să ne închinăm numai zeului Mercur, ci trebuie să aducem jertfele recerute și pe alte altare și, în situația dată, în special pe acela al învățământului popular. Când ne vom fi ridicat odată și noi pe o treaptă înaltă de cultură și vom dispune de averi considerabile, ne putem permite și noi luxul, ca să fim exclusiv numai bancheri, până ne va surăde însă și nouă norocul, mai avem multe datorințe de împlinit.

Prin jertfe mai însemnate vom înainta ceva mai încet într'o privință, rămânem însă tot pe calea progresului și avem mulțumirea sufletească de a ne fi achitat pe deplin tributul datorit cauzei mari a neamului nostru.

Pornim acuma dela faptul, că vre-o câteva din societățile românești au dat cu mult preste 10% și mai multe aproape de 10% din venitul curat pentru scopuri culturale și umanitare și ne întrebăm *de ce nu ar putea face toate, ori aproape toate, la fel, contribuind cu câte 10% întregi?* Consultând cifrele am avea la un câștig curat general de 4.007,884— cor. suma de 400,788·40 K va să zică față de suma prez. de 190.504— „ sau 4·75% *mai mult cu 210,284·40 „ sau 5·25%*

Plusul acesta de rotund 200,000 cor. considerat, firește, nu ca un capital, ci ca o rentă anuală, ar putea aduce foloase neprețuite școalelor noastre primare, eventual și altor așezăminte culturale (Gimnaziul superior din Brad) și fructificarea morală fără îndoială, că ar compensa înzecit privațiunile materiale, ce ar trebui să se impună. În măsura în care s'ar augmenta câștigurile, s'ar urcă și cuota de 10%. Cu timpul s'ar acoperi multe din lipsele culturale.

Nu suntem însă așa de optimiști, căci prea ne cunoaștem defectele și ne-am declară, deocamdată mulțumiți și cu mai puțin, rămânând, ca baza de cel puțin 10% să fie atinsă pe rând, resp. preste câțiva ani numai, de singuraticile bănci, căci știm, că multe nu sunt încă în situația plăcută de a putea lua angajamente mai mari asupra lor, fie pentru că funcționează de scurtă vreme, fie pentru că împrejurările locale și norocul nu le-au favorizat îndeajuns.

Cuota culturală s'ar putea însă ridica *în timpul cel mai scurt* dela 190,000 cor., la 300,000—320,000 cor., *mărindu-se deocamdată cu vre-o 120,000 cor. sau cu 2/3 din cât face azi.* Un plus de *dare națională*, care cu un pic de bunăvoință și însuflețirea cuvenită s'ar putea repartiza fără mare greutate.

Cu 120,000 cor. s'ar ajutoră an de an vre-o 200 școale, împărțându-le una cu alta de câte un ajutor de 600 cor., care s'ar da ori direct epitropiilor bisericești respective, ori apoi s'ar administra consistoarelor tot spre acest scop. Și suntem siguri, că acțiunea mare și vrednică a băncilor n'ar rămâne izolată, prin ea s'ar mai vedea și alți binefăcători îndemnați să facă la fel.

Jertfa mărită, ce ne-am luat voia a o pune, va fi azi cu atât mai ușor de suportat, cu cât majoritatea instituturilor au trecut deja preste greutățile începutului și nu se mai află în anii copilăriei, ele pot privi înapoi la o activitate de 10-15-20 de ani, avem deja din cele, cari și-au serbat iubileul de 25 de ani dela înactivare și câteva au chiar un trecut și mai vechiu; a fost deci timp și ocaziune, ca să pună prisosuri bune la o parte și să-și asigure consolidarea, trecând teafere prin proba de foc, pentru ca acuma, în ceasul al 12-lea al existenței școalelor confesionale, să se poată apela cu toată căldura și nădejdea la ele.

Hotărâți odată la gestul nobil, cu câtă mândrie legitimă am exclamă pe urmă: *Iată 200 de școale românești, cari își dătoresc funcționarea pe mai departe exclusiv meritului societăților noastre financiare!*

Ni se va obiecționă poate, că cu mântuirea alor 200 de școale sătești n'am isprăvit mare lucru, deoarece pe cele multe tot nu vom fi în stare să le susținem și că alte piedeci se vor iscodi și se vor pune în drumul desvol-

tărei noastre etnice spre a cauză în fine dorința și subjugarea noastră completă.

Răspundem scepticilor: Unui neam cu încredere în steaua viitorului său nu-i este îngăduit să plece capul niciodată și din ce i se așează mai multe piedeci în drum, din ce îi încumbă mai mult datorința de a căuta căi și mijloace, *fie și numai parțiale* spre a opune rezistență atacurilor străine. Probe despre adevărata noastră vitalitate vom da numai atunci, dacă ne vom afirma întotdeauna și cu toată energia, sacrificând maximum posibil și apărându-ne patrimoniul cu ultima îndârjire.

De încheiere ne exprimăm speranța, că rândurile noastre, scrise cu gând sincer și curat, vor trezi răsunetul de lipsă în inimile și punțile celor vizați și că, ținând cont și de murmurul tot mai accentuat de nemulțămire, al opiniei publice, cei mari și puternici vor și premerge cu exemplul cel frumos.

Lege despre izlazarile comune neîmpărțite.

(Continuare.)

§ 57. La modificarea, întregirea ori înlocuirea cu statute de tot nouă a statutelor aprobate, respective stabilite, precum și la extinderea lor asupra unor realități nouă, sunt a se aplica dispozițiunile paragrafilor 11-15, apoi 17, 23 și 24, referitoare la statute și la notările din cartea funduară.

§ 58. Scoaterea din legăturile societății a unei părți din teritoriul imobilului aparținător societății, ori totala dizolvare a societății, adunarea generală o poate decretă numai atunci, când datorita societară, izvorită din împrumutul contractat în înțelesul §-lui 27 nu mai există, ori dacă creditorii interesați și-au dat învoirea la una ori la alta, și dacă ministrul de agricultură permite scoaterea unei părți, sau a întregului, din legăturile societății, și împărțirea lui, sau întrebuințarea lui spre un astfel de scop, pentru care, cu considerare la interesele economice ale membrilor, nu mai este trebuință de conservarea legăturilor societare.

Notarea în cartea funduară a înființării societății (§-ul 17) este a se șterge, în caz că se scoate o parte a teritoriului de realitate din legăturile societății, cu privire la aceasta parte, iar în caz de totală desființare a societății, cu privire la întreaga realitate. Cu privire la realitatea apoi, care cade sub restrângerile din §-ul 24, dreptul de proprietate este a se intabula în favorul membrilor, în proporția competențelor lor de folosință.

§ 59. În caz că se dizolvă societatea, trebuie să se facă lichidarea. Până la terminarea lichidării, întrucât așa cere scopul lichidării, societatea este a se considera de existentă.

Liquidarea o efectuează organele chemate să reprezinte societatea, dar ministrul de agricultură poate să trimită și lichidatori speciali.

Averea mișcătoare a societății este a se folosi în prima linie pentru achitarea datoriilor societății, iar excedentul este a se împărți, în proporția competențelor, între aceia, cari la dizolvare erau membri ai societății.

Cu dizolvarea societății înceată restrângerile din legea aceasta, referitoare la realitățile cari cad sub §-ul 20, iar realitățile cari cad sub restrângerile din §-ul 24, devin proprietăți comune neîmpărțite ale membrilor, în proporția competențelor lor de folosință.

De altcum procedura ce e de urmat la lichidare o stabilește, pe calea ordinațiunii, ministrul de agricultură, în înțelegere cu ministrul de justiție.

§ 60. În adunările generale, întrucât legea și statutele nu cer o majoritate mai mare, decide majoritatea absolută a celor prezenți, socotită după competențele lor.

La hotărârile amintite în §-ul 49, punct 5-9, se cere mai mult ca jumătate din voturile tuturor membrilor societății, iar la înstrăinare de realitate, cum și la aducerea de hotărâri amintite în punctul 15, se cer mai mult decât două treimi din voturi, dacă cumva statutele nu dispun să fie necesar un număr și mai mare de voturi.

Pentruca hotărârile adunării generale, aduse în chestiile atinse în §-ul 49, punct 1, 2, 5-10, 12 și 15, să fie valide, se cere aprobarea ministrului de agricultură, iar la cele din punct 13, aprobarea comisiunii administrative. Până la aprobare, hotărârile acestea nu pot fi executate.

Dacă comisiunea administrativă nu se pronunță asupra aprobării hotărârilor adunării generale, aduse în sensul §-lui 49 punct 13, dela înaintare în 60 de zile, aprobarea este a se considera de acordată.

Ministrul de agricultură poate pedepsi pe aceia, cari execută hotărârile adunării generale înainte de a primi aprobarea necesară, cu amende de câte 10-1000 coroane de cap. (§-ul 73). Responsabilitatea lor de drept privat rămâne intactă.

§ 61. Dacă la adunarea generală membrii societății nu se prezintă în număr de a putea hotărî, dacă în chestiile puse spre pertractare nu aduc hotărâri, ori dacă nu iau dispozițiunile cari cad în competența adunării generale pentru executarea hotărârilor ridicate la putere de drept: comisiunea administrativă, în caz de necesitate, poate să dispună conform alineatului prim din §-ul 56. Alineatul 2, 3 și 4 din §-ul 56 află aplicare și în cazul acesta.

§ 62. În contra hotărârilor adunării generale a societății se poate înainta plânsoare la comisiunea administrativă, în 15 zile socotite dela publicarea hotărârilor.

Plânsoare poate ridica fiecare interesat, apoi președintele societății, cum și celce a condus adunarea generală, ca preșident, și în urmă fiscul municipiului, inspectorul agronomic și inspectorul de păduri.

Plânsoarea poate fi anunțată în adunarea generală, și plânsoarea astfel anunțată se trece în procesul verbal al adunării generale. De altcun plânsoarea se comunică prezidentului, în scris, ori cu graiul viu. În cazul din urmă se ia proces verbal despre plânsoare.

În caz de plânsoare, executarea hotărârii se suspende, dar comisiunea administrativă poate da permisiune prealabilă, în cazuri motivate, pentru executarea hotărârii, întrucât hotărârea nu are trebuință de aprobare din partea autorității. Alineatul ultim din §-ul 60 află și aici aplicare corespunzătoare.

§ 63. Hotărârile comisiunei administrative pot fi apelate la ministrul de agricultură, în 15 zile socotite dela comunicare, dacă legea nu exclude cumva apelul.

Alineatul 2, 3 și 4 din paragraful premergător este a se aplica în mod corespunzător.

§ 64. Orice măsură ilegală, hotărâre ori dispoziție a societății, care cu privire la realitatea apartenențelor legăturilor societății vatamă dreptul de proprietate ori de competență a membrilor, sau drepturile acestora bazate pe competențe, întrucât gravamenul nu poate fi delăturat pe calea permisă în legea aceasta, dă îndreptățire celui interesat să intenteze proces societății, în restimpul ordinar de drept privat, înainte de intrarea prescripției.

Mai ales se poate reclama pe cale judecătorească, când cel îndreptățit nu a fost trecut în registrul membrilor, ori a fost trecut cel neîndreptățit, când competența vreunui membru, sau dreptul său de vot, nu a fost corect stacilit, sau când în legăturile societății a fost trecută, ori n'a fost trecută, pe nedreptul, vre-o realitate.

Cap. IV. Supraveghierea.

§ 65. Societatea funcționează sub supraveghierea comisiunei administrative și a ministrului de agricultură.

Autoritatea supraveghetoare poate examina ori-când mersul afacerilor la societate și administrarea averii, iar din punctul de vedere al întrebunțării raționale agronomice și al rentabilității ei poate îndruma societatea, să sisteze lipsurile și neregularitățile constatate, croind pedepse (§ 73) dela 10 până la 1000 coroane, iar pentru pertractarea dispozițiilor necesare și luarea de hotărâri, poate ordona convocarea adunării generale, cu comunicarea rezultatului cercetării de supraveghiere.

Afară de aceasta, activitatea societății sunt datoare să o controleze și autoritățile administrative, făcând raport fără amânare comisiunei administrative despre lipsurile constatate.

§ 66. În caz, că societatea și-a întrerupt activitatea, ori dă dovadă despre o rea administrare, sau dacă conduce afacerile în mod primejdios pentru menirea societății și dacă se luptă cu greutăți financiare, ministrul de agricultură poate numi comisar ministerial pentru conducerea afacerilor societății.

Sub durata activității comisarului, ministerial, dreptul de supraveghiere al comisiunei administrative e suspendat.

Comisarul ministerial prevede agendele și exerciază drepturile adunării generale ale comitetului și ale prezidentului, cu excepția chestiilor din §-ul 49 punct 1, 3, 5-10, și 15, precum și a investirilor din punctul 12 al aceluiași paragraf.

Pe lângă comisar ministerul de agricultură numește o comisiune consultătoare din sânul celor interesați.

Activitatea comisarului poate să dureze cel mult 5 ani.

După expirarea termenului acestuia, iar dacă împuternicirea e dată pe timp mai scurt, când se termină acesta, comisarul ministerial convoacă adunarea generală pentru alegerea prezidentului și a comitetului, cărora le predă conducerea ulterioară a afacerilor societății.

Dacă însă ministrul de agricultură ar afla de motivat, în urma împrejurărilor, ori dacă cer cei interesați înșiși, poate să prelungească activitatea comisarului din caz în caz, dar în ordinațiunea sa respectivă trebuie la tot cazul să stabilească cu precizie noul termen.

§ 67. Autoritatea administrativă e datoare să controleze folosirea corespunzătoare mențiunii a imobilului, ținerea imobilului în stare bună, îngrijirea sa, mai ales întrebunțarea, conform destinațiunii, a sumei destinate pentru punerea în stare bună a pășunii, îmbunătățirea acesteia, instrumentarea ei, și a sumei destinate pentru alte investiri (§-ul 21 alineatul ultim, §-ul 24 alineatul penultim, §-ul 27 și §-ul 42 alineatul ultim) apoi să controleze realizarea înmulțirii pășunii, luată ca scop, și conservarea ei, iar în cazuri de cumpărare sau instrăinare de realități, să controleze, dacă valoarea realității cumpărate din partea societății, sau valoarea primită pentru realitatea instrăinată din partea societății, acopere cu adevărat contravaloarea?

§ 68. Dacă prezidentul, sau alt organ al societății nu-și împlinește datorințele ce cad asupra sa pe temeiul legii, ordinațiunii, ori al statutelor, sau își calcă altcun, în mod grav, datorințele, sau prin procedura sa periclitează interesele membrilor: autoritatea supraveghetoare îl poate pedepsi cu amendă de câte 10—1000 cor., (§-ul 73) îl poate amovă din oficiu și poate proceda în contra lui în înțelesul §-lui 48, alineatul 3.

§ 69. Dacă organele chemate să reprezinte societatea întrelasă să câștige (valoare vreunui drept al societății, autoritatea supraveghetoare poate încredința pe fiscul municipiului (comitatului), eventual pe alt avocat, chiar și dacă s'ar împotrivi societatea, cu reclamarea dreptului nevalidat.

Împuternicirea dată are aceeași putere de drept, ca și când ar fi fost dată din partea societății.

§ 70. Agendele date prin legea aceasta în competența comisiunii administrative le îndeplinește subcomisiunea economică a acesteia.

Prezidentul subcomisiunii economice e comitele suprem, iar în caz de împedecare primul funcționar al municipiului.

Afară de prezident, mai sunt membri ai ei doi oameni de specialitate din domeniul agriculturii și doi din domeniul pădurăritului, aleși din partea comisiunii administrative, din sânul ei, ori dintre alți indivizi, cari nu fac parte din ea.

Subcomisiunea economică hotărăște de regulă în ședință. Pentru hotărâri valide se cere prezența prezidentului și a cel puțin doi membri. În caz că voturile sunt egale, decide votul prezidentului. La ședință poate participa, ca referent, sau opinător, și un membru al inspectoratului agronomic, dar dreptul de vot nu are. În contra hotărârii, inspectoratul de păduri și inspectoratul agronomic poate înainta apel.

În cazuri, cari nu sufăr amânare, după ascultarea referentului, ia dispoziții interinale prezidentul, sau substitutul său, pe propria sa răspundere. E dator însă să aducă chestia înaintea proximei ședințe a subcomisiunii, pentru a se lua dispoziție finală din partea acesteia.

Subcomisiunea economică face raport anual comisiunii administrative despre activitatea ei, iar la pertractarea raportului, în ședința comisiunii administrative, poate lua parte și un membru al inspectoratului de păduri.

Dacă realitatea societății se extinde pe teritorul a două ori mai multor municipii, decide ministrul de agricultură, în înțelegere cu ministrul de interne, care dintre comisiunile administrative ale municipiilor e competentă în afacere.

§ 71. Ministrul de agricultură decide în chestiile din paragrafii 2, 3 și 74 ai legii acesteia, cum și asupra concesiunii necesare cu privire la dispozițiile amintite în § 58 alineatul prim, totdeauna după ascultarea comisiunii permanente economice. Ministrul de agricultură poate consulta comisiunea aceasta și în alte chestii atinse în legea prezentă.

§ 72. Spesele exmișilor din partea autorităților, în cazul că exmiterea lor a fost cerută din partea societății, are să le poarte societatea.

Dispozițiile luate cu privire la exmiterile din partea autorităților, nu pot fi atacate prin plânsori. Dar în contra procedurii exmisului, se poate ridica plânsoare la autoritatea, care l-a exmis.

§ 73. Amendele dictate pe temeiul legii acesteia intră la fondul regnicolar pentru prăsirea vitelor. (art. de lege 43 dela 1908 §-ul 4).

(Va urma).

„Fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria“.

Epitropia administrativă a acestei fundațiuni și-a publicat de curând, în formă de Anale, «Darea de seamă generală» asupra anului 1912. Din această dare de seamă vedem că «fundațiunea» arată în anul 1912 un spor de avere de K 14,983·15, la care sumă au contribuit și băncile noastre cu însemnata sumă de aproape K 4,000— (K 3,879·44). Avera totală a «Fundațiunii» se cifrează cu K 40,388·25, cheltuielile de administrație au făcut abia K 65·64.

Analele cuprind și Literile fundamentale ale fundațiunii de K 25,000— făcută de dl Dr. Ioan Mihu și cu care s'a pus baza acestei noue și însemnate instituții românești, precum și un «Regulament pentru procedura de ajutorare» redigiat tot de Dr. Mihu.

Cum în sensul literilor fundamentale, cari au fost aprobate și de guvern, fundațiunea va putea fi activată numai când va fi de K 50,000— recomandăm «Fundațiunea» în deosebita atențiune a băncilor noastre și a cercurilor în legătură cu ele, rugându-le să continue a o învrednici și în anul curent, cel puțin de aceeași munificență ca în anul expirat, ca la începutul anului viitor să poată fi predată destinației sale mărețe, umanitare ca și naționale.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

[Sibiu, 10 Aprilie 1913.

Mult așteptata ameliorare a situației financiare pare a sosi încetul cu încetul. Deși situația politică internațională încă nu este pe deplin lămurită, totuși piața internațională de bani s'a ameliorat peste așteptare și în mod simțitor. În Berlin discountul privat s'a redus succesiv dela 6% la 4⁵/₈% și cercurile financiare contează în luna curentă la o reducere a etalonului oficial al Băncii imperiale germane la 5¹/₂%. Aceasta firește va urmă numai dacă nu se vor ivi noue complicații politice și dacă Banca Angliei încă se va hotărî la reducerea etalonului, dupăce și în London situația financiară e destul de favorabilă și discountul privat s'a redus la 4⁵/₁₆%. Situația s'a îmbunătățit și în Paris, unde asemenea se arată oarecare abundență de bani.

Numai în piața internă de bani situația continuă a fi încă tot încordată. Față de cereri mari de bani, oferta lipsește cu totul. Între astfel de împrejurări discountul privat continuă a se menține în Viena la 5³/₄—5¹³/₁₆%; în Budapesta s'au discountat cambii vieneze de prima bonitate cu 5⁷/₈%, cambii budapestane cu 6³/₁₆%, iar alt material cu 7—7¹/₂%.

Jurisdicțiune.

Deciziuni curiale.

Prescripțiunea competenței. Prin hotărîrea sa principială Nr. 10739/912 judecătoria administrativă a enunțat, că competența erarială intrată în prescripțiune față de partida obligată în prima linie la plată, nu se mai poate pretinde nici dela partida obligată în al doilea rând la plată.

Hotărîrea aceasta a judec. administrative se întemeiază pe dispozițiile legii relative la prescripțiune, și în sensul acestora nu obligamentul de plată al partidelor se prescrie, ci se prescrie, într'un timp anumit și între anumite împrejurări dreptul erarului de a pretinde competența. Dacă termenul de prescripțiune a sosit și trecut, competența erarială deja intrată în prescripțiune nu se mai poate pretinde dela partide, ci eventual numai dela acele organe ale statului, din vina cărora s'a prescris pretensiunea erarului.

SOC. FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Lumina“ institut de credit și de economii, soc. pe acții în Sibiu și-a ținut a IV-a adunare generală ordinară la 26 l. tr. sub prezidiul dlui Nic. Ivan. Ca notar al adunării generale a funcționat dl Dr. Lucian Borcia, iar ca scrutători și verificători ai procesului verbal d-nii Dr. Iancu Meșianu și Z. Murășan.

S'a aprobat bilanțul încheiat cu active de K 3.073,280, cu un venit brut de K 221,082 și un beneficiu net de K 50,511.76 și s'a votat absoluturul atât direcțiunii, cât și comitetului de supraveghiere.

Din profitul net de K 50,511.76 s'a hotărît a se împărți 5% dividendă = K 30,000—; pentru scopuri culturale 45% K 9230.39 și Fondului de rezervă K 6153.52 etc.

În direcțiune au fost realeși dnii: Dumitru Comșa și Stefan Russu, iar în comitetul de supraveghere dnii: Ioan B. Boiu, Dr. Ioan Bucur, Dr. George Măcelariu, Leontin Pușcariu și Ioan Teculescu.

CRONICĂ.

„Banca generală de asigurare“ societate pe acții în Sibiu. Bilanțul pe primul an de gestiune al băncii noastre de asigurare a făcut asupra cercurilor specialiste neinteresate și nepreocupate, atât străine cât și românești, cea mai bună impresie. Iată cum se exprimă asupra lui revista «Assecuranz und Finanz Globus» din Viena, Nr. penultim: «Când «Banca generală de asigurare» din Sibiu a luat ființă, noi imediat i-am făcut un horoscop favorabil. Pentru că factorii, în cari a căutat și aflat razim noua fondare au fost foarte remarcabili și promițători de frumoase rezultate. Cu plăcere putem constata, pe baza raportului și a bilanțului anului prim, că așteptările noastre au fost chiar *întrecute* în toată privința. Deja prima încheiere este proprie a însuflă încredere față de acest institut. Ai imediat impresia, că conducerea tânărului institut este în mâni probate și că banca va înainta în calea sa».

«Românul» din Arad încă a publicat din peana unui specialist o apreciere elogiasă asupra primului bilanț, despre care zice că este «ca un tânăr modest și cinstit, fără alure de grandomanie, fără lăudăroșie, nepretensiv; o apariție nouă, care-ți face o bună impresie și-ți câștigă involuntar încrederea deplină; o oglindă clară, — neaburită nici măcar de cel mai mic remediu tehnic. Îndeosebi privitor la profitul curat de K 37,316.55 autorul aprecierii din «Românul», spune că este expresia unei solidități extrem de preacaută, și că bilanțul în fapt este cu mult mai bun decât cum este arătat. Și tocmai aceasta face o impresie din cele mai simpatice și asigură viitorul acestei întreprinderi».

Față de astfel de glasuri obiective, bârfelile unor reviste străine, interesate, colportate și de oamenii unor institute străine asemenea interesați, — bârfeli, ce de altcum pot prinde numai la oameni naivi sau neorientați — vor trebui să amuțească.

Un pleonasm. Un cetitor al nostru s'a oprit un moment la coperta anuarului (de pe 1912) a unei bănci românești, pe care o vom numi aici X. Iată ce ne scrie abonentul: «Institutul se întitulează «*societate anonimă pe acții*». Imi permit deci a-i atrage atențiunea asupra faptului, că cuvintele «societate anonimă» și «societate pe acții» constituie un pleonasm sau repetiția de cuvinte având, același înțeles. Prin urmare acest fel de a se numi, trebuie evitat în viitor.

Noi, Ardelenii, vorbim de obicei de «societate pe acții», care e traducerea dela «Aktiengesellschaft» sau «részvénytársaság», în România se uzitează termenul, mai scurt și care sună mai bine la ureche, de «societate anonimă», luat din codul de comerț francez, care s'a înlocuit mai târziu prin cel italian («société anonyme», societate anonimă).

Anonimă se numește societatea pentru a se indica, că aici nu e vorba de o asociere de persoane, ci numai de o asociere, împreunare, de capitaluri. Individizii nu figurează aici, ei nu se văd și nu se cunosc. Societatea anonimă nu e ca d. ex. societatea deschisă sau colectivă (közkereseti társaság) sau societatea în comandită, o asociere curat *personală*, ci ea este o formă juridică de întreprindere curat *impersonală*.

Pe acții se numește de aceea, fiindcă capitalul societății e împărțit în multe fracțiuni reduse, ceace permite oricărui capitalist asociat de a-și limita, după voință, partea din societate și prin urmare și beneficiul sau rizicul împreunat cu calitatea de acționar.

Se va întrebuința așadară sau una sau cealaltă din cele două expresiuni, cari prin uz au devenit identice și formează o singură noțiune, nu vom folosi însă ambele expresiuni deodată.

Din punctul de vedere al limbei vom zice de preferință societate anonimă, iar din punctul de vedere al dreptului, vom folosi numirea așa cum e înregistrată firma la tribunal.

E. C.

S U M A R.

O vorbă către băncile noastre. — Legea despre izlaurile comune neîmpărțite. Fundațiunea pentru ajutoarea ziariștilor români din Ungaria. — Revista financiară: Situațiunea. — Jurisdicțiune. Deciziuni curiale: Prescripțiunea competenței. — Societăți comerciale și financiare: «Lumina», institut de credit și economii, soc. pe acții în Sibiu. — Cronică: «Banca generală», societate pe acții în Sibiu, Un pleonasm.

„CÂMPEANA”, reuniune de păstrare și credit, ca însoțire în Ceanul de Câmpie.

CONVOCARE.

Membrii reuniunii de păstrare și credit «Câmpeana» ca însoțire sunt conchemați la

I-a adunare generală ordinară,

ce se va ține în 20 Aprilie st. n. 1913 d. a. la 2 ore în localul școlii gr.-cat. din Ceanul-mare.

Program:

1. Constituirea adunării.
 2. Raportul direcțiunii și comitetului de supraveghiere de pe anul trecut.
 3. Deciderea asupra profitului curat; darea absolutorului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
 4. Alegerea comitetului de supraveghiere pe 3 ani.
 5. Eventuale propuneri.
- Ceanul de Câmpie, 1913.

DIRECȚIUNEA.

„CÂMPEANA” takaré- és hitelegylet, mint szövetkezet

Mezőcsán.

MEGHIVÓ.

„Câmpeana” takaré- és hitelegylet mint szövetkezet tagjai meghivatattak

az I-ső rendes közgyűlésre,

mely 1913 április hó 20-án d. u. 2 orakor Mezőcsánban a gör-kath. iskolában fog megtartatni

Sorrend:

1. A közgyűlés megalakulása.
 2. Az igazgatóság és a felügyelő bizottságnak a jelentése a múlt évről.
 3. Határozat a tiszta nyereség hová fordítására és az igazgatóság és felügyelő bizottság felmentése ügyében.
 4. A felügyelő bizottság megválasztása 3 évre.
 5. Esetleges indítványok.
- Mezőcsán, 1913.

AZ IGAZGATÓSÁG.

„INSOȚIREA DE CREDIT” în Sîg.

Activa — Vagyon.

Bilanț cu 31 Dec. 1912. — MÉRLEGSZÁMLA 1912. Dec. hó 31-én.

Pasiva — Teher

		K	f			K	f
Cassa — Pénztári készlet			528.05	Părți fundamentale — Alaprezzetek		3,420.	—
Imprumuturi acordate — Folyósított kölcsönök		35,455.		Depuneri — Betétek		7,645.02	
Avansuri pentru fosfat — Mütrágya beszerzés			760.52	Imprumut luat — Előlegek		24,900.	—
Mobiliar — Felszerelés	288.			Fond de rezervă — Tartalékalap		100.	—
Amortizare — Leírás	28.		260.	Dare restantă — Hátralékos adó		68.30	
Spese de fondare — Alapítási költségek	240.			Interese anticipate — Előre beszedett kamatok		1,046.30	
Amortizare — Leírás	60.		180.	Profit curat — Tiszta nyereség		377.75	
Interese anticipate — Előre fizetett kamatok			373.80				
			37,557.37				37,557.37

Șițe — Kiadás.

Contul Profit și Perderi — Nyereség és veszteség számla.

Intrate — Bevétel.

		K	f			K	f
Interese după depuneri — Betét kamatok			480.14	Interese dela imprumuturi — Kötvénykölcsönök kamatai		2,647.08	
Interese după imprumut — Előleg kamatai		2,238.27		Proviziuni — Jutalékok		974.09	
Salare — Tiszti fizetések			240.				
Arândă — Házbér			70.				
Spese de administrare — Üzleti költségek			69.87				
Porto postal — Postaköltségek			9.13				
Dare după interese la depun. — Betétek kamatadó			48.01				
Amortizări — Leírások			88.				
Profit curat — Tiszta nyereség			377.75				
			3,621.17				3,621.17

Sîg (Felsőszék), la 31 Decemvrie 1912.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Laurențiu Sima m. p.,
prez. — elnök.

Mihai Flonta m. p.,
v.-prez. — alelnök.

Ioan Cîrle m. p.

Flore Tuns m. p.

Vasile Flonta m. p.,
cassar. — pénztárnok.

Revăzut și aflat în ordine. — Átvizsgáltatott és helyesnek találtatott:

Sîg (Felsőszék), la 28 Februarie 1913.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

Paul Nodiș m. p., prez. — elnök.

Mihai Borz m. p., v.-prez. — alelnök.

Mihai Szabó m. p.

Teodor Cîrle m. p.

Teodor Flonta m. p.

„ÎNSOȚIRE DE CREDIT“ în Agârbiciu (Egerbegy).**CONVOCARE.**

Membrii „Insoțirei de credit“ din Agârbiciu (Egerbegy) se invită la

a VI-a adunare generală ordinară,

care se va ține în 20 Aprilie st. n. 1913 la 1 oră după amiazi eventual în 28 Aprilie st. n. 1913 în localul însoțirei.

Program:

1. Constatarea membrilor prezenți.
2. Deschiderea adunării.
3. Denumirea prin prezident a unui notar și 2 scrutindtori.
4. Raportul direcțiunii și a comitetului de supraveghiere pe anul de gestiune 1912.
5. Deciziune asupra profitului curat și darea absolutului.
6. Alegerea alor 2 membri în direcțiune.
7. Alegerea alor 3 membri în comitetul de supraveghiere.

Agârbiciu, (Szászegerbegy) în 12 Aprile st. n. 1913.

Direcțiunea.

Active. — Vagyon.	Bilant cu 31 Decemvrie 1912 — Mérleg számla 1912 december 31-én.		Pasiva. — Teher.	
	K	f	K	f
Cassa — Készpénz	2,019	46	Cvete — Üzletrészek	1,200—
Imprumuturi — Kölcsönök	65,242	02	Fond de rezervă — Tartalék alap	4,356 34
Efecte — Értékpapírok	200—		Depuneri — Betétek	51,990 12
Mobilier — Felszerelés	278	71	Reescont — Visszleszámitolás	9,000—
Amortizare — Leírás	27	87	Profit curat — Tiszta nyereség	1,573 26
Int. de reescont ant — Visszleszámt. átm. kamatok	407	40		
	68,119	72		68,119 72

Debit. — Tartozik.	Profit si Perdere. — Nyereség és Vesztesség számla.		Credit. — Követel.	
	K	f	K	f
Interese: — Kamatok:			Interese: — Kamatok:	
după depuneri — betétek után	2,991	74	după imprumuturi — kölcsönök után	5,599 23
după cont-curent — folyószámla után	758	60	Proviziuni și diverse — Jutalékok és egyéb bevételek	1,033 61
Spese: — Költségek:				
salare — fizetések	400—			
administrative — igazgatási és kezelési	237	96		
chirie — házbér.	50—	687 96		
Contribuție: — Adó:				
directă și comun. — egyenes és községi	294	25		
10% după dep. — 10% betétek után	299	16		
Amortizare din mobilier -- Leírás a felszerelésből	27	87		
Profit curat — Tiszta nyereség	1,573	26		
	6,632	84		6,632 84

Agârbiciu. (Szászegerbegy), în 31 Decemvrie 1912.

Dumitru Bârză, m. p., cassar — pénztárnok.

DIRECȚIUNEA: — AZ IGAZGATÓSÁG:

Elie Câmpian m. p., Nicolae Boar Raicu m. p., Ioan Boar a Frăoani m. p. Vasile Lupp m. p. Făgețan Chirion m. p.
prezid. — elnök. vice-prez — alelnök.

Revăzut și aflat în ordine. — Látta és rendben találta.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE: — A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Ștefan Dopp, m. p., prezid. — elnök. Ioan Triiff, m. p., vice-prez. — alelnök. Nicolae Lupp Ioanăș m. p.
Nicolae Suciu m. p. Dumitru Lupp m. p. Nicolae Băcilă m. p. Dumitru Boar m. p. Gligor Boar m. p.